

Οργανωτική Επιτροπή

Εκδηλώσεων Τιμής και Μνήμης
για το Τάγμα Κρητών Εθελοντών
(Τάγμα Κολοκοτρώνη)

Ρητίνη 17 & 18 Οκτωβρίου 2026

Χορευτικός Αναπτυξιακός Ορειβατικός Σύλλογος
Πολιτιστικό Κέντρο Ρητίνης "Πιερίδες Μούσες"
Email: chaospierion@gmail.com
website: ritini.gr Τηλ. 6977297221

ΤΙΜΗ και ΜΝΗΜΗ
στο ΗΡΩΙΚΟ 1ο ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΤΑΓΜΑ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ
(ΤΑΓΜΑ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ) 1912 – 1913

Ανάδειξη της πορείας του Ηρωικού Τάγματος των Κρητών στην ορεινή Πιερία και στην Μακεδονία – Απελευθέρωση Ρητίνης Πιερίας 16-10-1912

Σε κάθε ιστορική στιγμή, σε κάθε αγώνα για την απελευθέρωση της Ελλάδας, οι Κρήτες συμμετείχαν εθελοντικά, μαζικά και δυναμικά. Όλες οι περιοχές της Ελλάδας και ιδιαίτερα η Μακεδονία έχει ποτιστεί με το αίμα Κρητών Ηρώων που πρόθυμα, πρώτοι έτρεξαν να συνδράμουν στον Μακεδονικό Αγώνα και στον απελευθερωτικό πόλεμο του 1912.

Σ αυτόν τον πόλεμο, του 1912, στο πλαίσιο του 1ου Συνεδρίου Τοπικής Ιστορίας Ρητίνης αναζητήσαμε και αναδείξαμε την άγνωστη, για την τοπική ιστορία της Πιερίας, πορεία στα Πιέρια του Ηρωικού Τάγματος των Κρητών. Ενός Τάγματος με ξεχωριστή παρουσία, προσφορά και θυσία σ όλη την διάρκεια του απελευθερωτικού πολέμου στη Μακεδονία, αλλά και στους Βαλκανικούς Πολέμους

Με βάση την ενδελεχή έρευνα σε Πιερία και Κρήτη, τις ιστορικές πηγές και καταγραφές, οργανώνουμε διήμερες εκδηλώσεις ((17 και 18 Οκτωβρίου 2026) για ανάδειξη του ιστορικού γεγονότος της απελευθέρωσης της Ρητίνης από τους τούρκους στις 16-10-1912 από το Ηρωικό 1ο Ανεξάρτητο Τάγμα Κρητών, το λεγόμενο «Τάγμα Κολοκοτρώνη».

Στόχος μας είναι να καταγράψουμε στην ιστορική μνήμη της Πιερίας, της Μακεδονίας και της Κρήτης και να τιμήσουμε την πρώτη επιχειρησιακή αποστολή του Ηρωικού Τάγματος Κρητών και ταυτόχρονα να αναδείξουμε και να τιμήσουμε τους Ήρωες Εθελοντές Κρήτες που πρόσφεραν τη ζωή τους για την απελευθέρωση της Μακεδονίας.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Δημιουργία, εκκίνηση του Τάγματος – Η τελευταία μάχη

Το Τάγμα Κρητών (η πλήρης ονομασία ήταν 1ο Ανεξάρτητο Τάγμα Κρητών) αποτελούνταν αμιγώς σχεδόν από εθελοντές οπλίτες και υπαξιωματικούς Κρήτες από όλες τις περιοχές της Κρήτης. Αρκετοί ήταν επίσης οι αξιωματικοί που κατάγονταν από την Κρήτη. Διοικητής αυτού του Τάγματος ήταν ο Ταγματάρχης Πεζικού **Κολοκοτρώνης Γεώργιος** ο οποίος ήταν εγγονός του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη. Ο Γεώργιος Κολοκοτρώνης κατά μαρτυρίες ζήτησε να ενταχθεί σ αυτό το Τάγμα διότι είχε καταγωγή από την πλευρά της μητέρας του από την Κρήτη, ενώ είχε συμμετάσχει εθελοντικά ως αξιωματικός στην Κρητική Επανάσταση 1897 και έτρεφε ιδιαίτερη εκτίμηση στους Κρήτες. Γι αυτό και σε διάφορες πηγές το Τάγμα αυτό αναφέρεται ως «Τάγμα Κολοκοτρώνη».

Το 1ο Ανεξάρτητο Τάγμα Κρητών, ήταν η τελευταία στρατιωτική μονάδα που συγκροτήθηκε από εθελοντές Κρήτες. Στάλθηκαν εσπευσμένα από την Αθήνα στην Λάρισα στις 12 Οκτωβρίου 1912 όπου και συγκροτήθηκε ως στρατιωτική μονάδα. Το Τάγμα, έλαβε εντολή να ενσωματωθεί στην 7η Μεραρχία η οποία βρισκόταν ήδη στην περιοχή της Ελασσόνας και αποτελούσε την οπισθοφυλακή των στρατιωτικών μονάδων που έδωσαν την μάχη με τις τουρκικές δυνάμεις στο Σαραντάπορο και προχωρούσαν προς Κοζάνη.

Η 7η Μεραρχία μετά την μάχη του Σαραντάπορου πήρε εντολή να κινηθεί μέσω της Στενών της Πέτρας για την απελευθέρωση της Κατερίνης και έφτασε στην Μηλιά (Τάχνιστα) όπου προετοιμαζόταν για την στρατιωτική επιχείρηση. Εκεί έφτασε και ενσωματώθηκε το Τάγμα των Κρητών.

Το βράδυ της 15ης προς 16η Οκτωβρίου το Τάγμα των Κρητών έλαβε εντολή να μην ακολουθήσει την 7η Μεραρχία προς Κατερίνη, αλλά να προχωρήσει μέσω ορεινής πορείας στα Πιέρια με διπλή αποστολή. Την εκκαθάριση της περιοχής από τυχόν τουρκικές στρατιωτικές ομάδες, τον αποκλεισμό της οδού από την Θεσσαλονίκη προς Κατερίνη για να μην έλθουν ενισχύσεις στη τουρκική στρατιωτική δύναμη που βρίσκονταν στην Κατερίνη. Επίσης αν προκύψει πρόβλημα και καθυστέρηση στην μάχη για την απελευθέρωση της Κατερίνης να χτυπήσει από πλάγια (βόρεια πλευρά) την στρατιωτική τουρκική δύναμη που υπερασπίζονταν την κατοχή της πόλης.

Το Τάγμα ξεκίνησε την πρώτη του στρατιωτική επιχείρηση το ξημέρωμα της 16ης Οκτωβρίου 1912 από την Μηλιά (Τάχνιστα) με πορεία σε δύσβατη ορεινή πορεία και έφτασε στο πρώτο ορεινό χωριό, στην Ρητίνη, πριν το μεσημέρι.

Στη Ρητίνη οι κάτοικοι τους υποδέχτηκαν με κωδωνοκρουσίες και ζητωκραυγές ως απελευθερωτές. Ο χώρος στον οποίο τους υποδέχτηκαν ήταν μπροστά στην μεγάλη κοινόχρηστη βρύση «Μάρμαρα» κάτω από την εκκλησία της Παναγίας.

Μετά την Ρητίνη η πορεία που ακολούθησαν ήταν Δρυάνιστα (Μοσχοπόταμος) – Ρυάκια – Κολινδρός. Κατόπιν ενσωματώθηκαν πάλι στην 7η Μεραρχία και στην συνέχεια πολέμησαν στην μάχη των Γιαννιτσών.

Στη συνέχεια είχαν μια ένδοξη πορεία:

- Ήταν το 1ο Τάγμα που μπήκε στην πόλη στην απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης

- Ήταν το Τάγμα που έκανε τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις απελευθερώνοντας την Χαλκιδική και στάθηκε εμπόδιο στα σχέδια των Βουλγάρων να καταλάβουν το Άγιο Όρος.

- Στην συνέχεια πολέμησαν στον Β' Βαλκανικό πόλεμο στις αιματηρές μάχες με τους Βούλγαρους στα στενά της Κρέσνας και μέχρι την τελευταία μάχη στην Άνω Τζουμαγιά (12-7-1913) όπου έχασαν την ζωή τους οι περισσότεροι αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και οπλίτες. Από τους περίπου 900 άνδρες που ξεκίνησε το Τάγμα έζησαν λιγότεροι από 50.

Για την μεγάλη αυτή ηρωική πορεία του Τάγματος των Εθελοντών Κρητών υπό τον Γεώργιο Κολοκοτρώνη στην Πιερία και στην Μακεδονία, την θυσία τους για την απελευθέρωση δεν υπάρχουν εκτενείς αναφορές, ενώ δεν υπάρχει ξεχωριστό Μνημείο Τιμής.

Από τις γραπτές πηγές μοναδική αναλυτική καταγραφή της πορείας του Τάγματος υπάρχει στο έργο του Στρατηγού Ι.Σ. Αλεξάκη «Οι Ελληνικοί Απελευθερωτικοί Πόλεμοι 1912 -1913 και το 1ον Ανεξάρτητον Τάγμα Κρητών (Τάγμα Κολοκοτρώνη)», Τόμος 1Α, Αθήνα 1967. Υπάρχουν επίσης διάσπαρτες αναφορές μεμονομένων πολεμιστών και αναφορές σε ιστορικά αφιερώματα, δημοσιογραφικές έρευνες συνεντεύξεις επιζώντων ή απογόνων τους.

ΤΟΠΟΣ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗΣ Η ΡΗΤΙΝΗ

Οι εκδηλώσεις με τίτλο «**ΤΙΜΗ και ΜΝΗΜΗ στο ΗΡΩΙΚΟ 1ο ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΤΑΓΜΑ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ (ΤΑΓΜΑ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ) 1912 – 1913»** έχουν σκοπό:
- Την ανάδειξη της άγνωστης σελίδας στην ιστορία της Πιερίας, της πορείας του Ηρωικού Τάγματος των Κρητών Εθελοντών στην ορεινή Πιερία (Μηλιά - Ρητίνη – Μοσχοπόταμος – Ρυάκια – Κολινδρός) και την απελευθέρωση της Ρητίνης την 16η Οκτωβρίου 1912.

- Την ανάδειξη της ηρωικής πορείας και θυσίας του Τάγματος των Κρητών Εθελοντών για την απελευθέρωση της Μακεδονίας (Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1913)

Αυτή η ξεχωριστή θυσία των Εθελοντών Κρητών δεν τιμάται ξεχωριστά και δεν καταγράφεται αναλυτικά. Θεωρούμε ότι είναι υποχρέωση και προνόμιο Τιμής για τη Ρητίνη να υπάρχει ένα ξεχωριστό τοπόσημο για την Τιμή και τη Μνήμη αυτών των Ηρώων.

Για τις γιορτές στις 17 και 18 Οκτωβρίου 2026 προετοιμάζουμε στη Ρητίνη:

- Πλατεία Τάγματος Κρητών Εθελοντών

Ο χώρος της μικρής πλατείας που υποδέχτηκαν οι Ρητινιώτες ως απελευθερωτές το Τάγμα των Κρητών Εθελοντών (16-10-1912), στην θέση της βρύσης «Μάρμαρα», παραμένει μέχρι και σήμερα χωρίς συγκεκριμένη ονομασία ενώ δεν υπάρχει πλέον η μεγάλη βρύση. Έχει αποφασιστεί ο χώρος να ονομαστεί «Πλατεία Τάγματος Κρητών Εθελοντών»

- Μνημείο Τάγματος Εθελοντών Κρητών

Στο χώρο της πλατείας θα τοποθετηθεί Μνημείο προς τιμή των Ηρώων του Τάγματος των Εθελοντών Κρητών.

- 1ος Αγώνας Δρόμου Τιμής και Μνήμης Ανδρών Ηρωικού Τάγματος Εθελοντών Κρητών

Έχει προκηρυχθεί και οργανώνεται Αγώνας Δρόμου με την ονομασία **«Τρέχουμε στο μονοπάτι που περπάτησαν οι Ήρωες»** 10χλμ (Κάτω Μηλιά - Ρητίνη). Είναι το ορεινό μονοπάτι που περπάτησε το Τάγμα για να φτάσει από την Κάτω Μηλιά μέχρι την Ρητίνη.

- Εσπερίδα με αναφορές στην πορεία και την εθελοθυσία των Εθελοντών Κρητών καθώς και μαρτυρίες από απογόνους των Ηρώων που πολέμησαν και πρόσφεραν την ζωή τους για την απελευθέρωση της Μακεδονίας

- Έκθεση Ντοκουμέντων από την Ηρωική πορεία του Τάγματος Εθελοντών Κρητών στην Πιερία και την Μακεδονία

Έκθεση από κείμενα, επιστολές, φωτογραφίες, αντικείμενα, από την πορεία του Τάγματος Εθελοντών Κρητών στην Πιερία και την Μακεδονία.

Σ αυτή την προσπάθεια συμμετέχουν και υποστηρίζουν:

Από την Πιερία:

Η Ιερά Μητρόπολη Κίτρους Κατερίνης και Πλαταμώνος που έθεσε υπό την Αιγίδα της, τις εκδηλώσεις

Ως συνδιοργανωτές: Η Περιφερειακή Ενότητα Πιερίας / Ο Δήμος Κατερίνης και η Αντιδημαρχία Πολιτισμού και Τουρισμού / Ο Πιερικός Οργανισμός Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής.

Οι Σύλλογοι Κρητών: 1) Σύλλογος Κρητών Πιερίας «Οι Σταυραετοί» και 2) Το Εργαστήρι Κρητικής Παράδοσης «Το Ξαθέρι» και ο Σύλλογος Δρομέων Πιερίας «ΖΕΥΣ»

Από την Κρήτη

Η Περιφέρεια Κρήτης / Η Π.Ε. Χανίων / Ο Δήμος Ρεθύμνης – Αντιδημαρχία Πολιτισμού / Το Πολεμικό Μουσείο – Παράρτημα Χρωμοναστηρίου Ρεθύμνου / Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Κρητικών Πολιτιστικών Συλλόγων

Έχουν συνδράμει και υποστηρίξει την έρευνα και την προετοιμασία της εκδήλωσης Φορείς, Υπηρεσίες, Σύλλογοι, Μέσα Ενημέρωσης και Δημοσιογράφοι, Ιστορικοί και Άτομα (απόγονοι Ηρώων του Τάγματος) τους οποίους και ευχαριστούμε.

Συμμετέχουν

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ * Π.Ε. ΧΑΝΙΩΝ * ΔΗΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ * ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ - Παράρτημα Ρεθύμνου

Πανελλήνια Ομοσπονδία Πολιτιστικών Κρητικών Σωματείων